

БЮЛЕТЕНЬ

Інституту Розвитку Аграрних Ринків

Випуск №25 (14)
(27 вересня 2010)

- 1. ЗАКОНОДАВСТВО:НОВІ НАДХОДЖЕННЯ стор. 2*
- 2. ПРОЕКТИ АКТИВ ЗАКОНОДАВСТВА стор. 3*
- 3. ПОДІЇ, ФАКТИ стор. 24*
- 4. ПОДІЇ IPAR стор. 26*
- 5. КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА стор. 27*

Бюлетень IPAR розсилається раз на місяць електронною поштою. Якщо ви бажаєте підписатися для отримання Бюлетеню – надсилайте вашу контактну інформацію. Чекаємо на ваші відгуки.

Контакти:

вул. Михайлівська 24 б, офіс 81, 83 , м. Київ, Україна 01001
Тел. : +38 044 4907078, Факс: +38 044 2788414, E-mail: AKhvalinska@amdi.org.ua
www.amdi.org.ua

Директор IPAR, академік УАН - В.С. Андрієвський

Випуск підготувала
Анна Хвалінська, фахівець з питань зв'язків з громадськістю IPAR

1. ЗАКОНОДАВСТВО:НОВІ НАДХОДЖЕННЯ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 857

від 17 вересня 2010 р.

Про внесення змін до пункту 3 Порядку надання бюджетних позик із застосуванням режиму державних заставних закупівель зерна.

Кабінет Міністрів України постановляє:

Внести до пункту 3 Порядку надання бюджетних позик із застосуванням режиму державних заставних закупівель зерна, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 р. № 705 “Про запровадження режиму державних заставних закупівель зерна” (Офіційний вісник України, 2008 р., № 59, ст. 1988; 2009 р., № 14, ст. 417, № 57, ст. 1985, № 61, ст. 2161), такі зміни:

абзац четвертий викласти в такій редакції:

“подвійне складське свідоцтво;”;

в абзаці шостому слова “Аграрний фонд” замінити словом “Мінагрополітики”.

www.kmu.gov.ua

2. ПРОЕКТИ АКТІВ ЗАКОНОДАВСТВА

ВРУ

23.09.2010

Прийнято в першому читанні Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" (щодо вжиття додаткових заходів по виробництву сучасної конкурентоздатної сільськогосподарської техніки)

Номер, дата реєстрації: 4757 від 17.12.2009

Ініціатор: Народний депутат України Шпак В.Ф.

Основними завданнями законопроекту є створення умов для залучення вітчизняних промислових підприємств до освоєння виробництва кращих зразків сільськогосподарських машин з використанням сучасної елементної бази іноземного виробництва з подальшим налагодженням виробництва власної високотехнологічної елементної бази. Цьому сприятиме уточнення порядку визначення питомої ваги вітчизняного виробництва у вартості техніки, а також введення диференціації граничної питомої ваги за роками освоєння виробництва.

Вимоги чинного Закону України „Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу” стосовно питомої ваги комплектуючих вітчизняного походження у вартості машини на практиці гальмують якісне оновлення сільськогосподарської техніки з використанням світових досягнень виробництва елементної бази (двигунів, паливної апаратури, гідросистем, електрообладнання та ін.).

У Статті 1 „Визначення основних понять” чинного Закону поняття „вітчизняна техніка і обладнання для агропромислового комплексу” визначено як „техніка й обладнання, що виготовляються підприємствами України, у вартості яких питома вага сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей і комплектуючих виробів вітчизняного виробництва становить більше 50 відсотків”.

У формулюванні цього поняття не згадано про власні витрати вітчизняного виробника на оплату праці, пов’язані з ними нарахування, інші прямі витрати. Визначена таким чином питома вага витрат не відповідає дійсному стану речей.

Встановлене чинним Законом жорстке обмеження рівня питомої ваги вітчизняного виробництва у вартості техніки суттєво обмежує як можливості машинобудівних підприємств в освоєнні виробництва сучасної техніки й обладнання для агропромислового комплексу з використанням сучасної елементної бази іноземного виробництва, так і можливості сільськогосподарських товаровиробників отримувати сучасні якісні і надійні машини на пільгових умовах, які встановлено тільки для машин вітчизняного виробництва.

Особливо це відчувається у початковий період освоєння виробництва нових зразків техніки, частину комплектуючих до яких для освоєння вітчизняною промисловістю доводиться завозити з-за кордону. Згідно з чинним Законом така техніка не відноситься до категорії вітчизняної і не може поставлятися на умовах фінансового лізингу та користуватись іншими формами державної підтримки.

Згадане законодавче обмеження не сприяє також освоєнню вітчизняними виробниками високотехнологічних комплектуючих виробів. На початкових етапах, як правило, освоюється виробництво лише простих металомістких елементів (рами, колеса, облицювання тощо). Для освоєння складних комплектуючих виробів потрібен час і додаткові інвестиції.

21.09.2010

Прийнято в першому читанні Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" (щодо обмежень для державних службовців)

Номер, дата реєстрації 6275 від 02.04.2010

Ініціатор: Народний депутат України Калетнік Г.М

Прийняття Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" дозволить удосконалити законодавчу базу щодо діяльності сільськогосподарських дорадчих служб.

Реалізацію зазначеної мети буде здійснено шляхом внесення змін до окремих положень Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність".

На даний час значна частина дорадчих послуг для сільськогосподарських товаровиробників надається аграрними навчальними закладами та науково-дослідними установами. Оскільки зазначений вид діяльності для цих закладів та установ не є основним, то вони не можуть пройти реєстрацію та бути внесеними до реєстру дорадчих служб, що не дає їм можливості бути залученими до надання соціально-спрямованих дорадчих послуг за рахунок бюджетних коштів.

Зазначену проблему можна вирішити шляхом законодавчого врегулювання питання надання відповідним структурним підрозділам аграрних навчальних закладів і науково-дослідних установ статусу сільськогосподарської дорадчої служби. При цьому відповідні угоди і договори щодо надання соціально спрямованих дорадчих послуг будуть укладатися із закладами освіти та науковими установами як юридичними особами, підрозділи яких виконуватимуть зазначені роботи.

Потребують законодавчого врегулювання також питання створення та функціонування Реєстру дорадчих служб відповідно до норм Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", а також уточнення питання підвищення кваліфікації дорадників і експертів-дорадників та фінансування їх професійної підготовки.

Прийняття проекту акта дасть можливість залучати заклади науки та освіти до надання соціально спрямованих дорадчих послуг, законодавчо врегулювати питання сертифікації сільськогосподарської дорадчої служби у відповідність до вимог Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", врегулювати питання обов'язковості підвищення кваліфікації дорадників і експертів-дорадників та фінансування їх підготовки відповідно до обсягів його замовлення.

<http://zakon.rada.gov.ua>

Кабінет Міністрів України

20.09.2010.

Порівняльна таблиця внесення до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про зміни до Положення про Міністерство аграрної політики України»

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
внесення до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про зміни до Положення про Міністерство аграрної політики України»

№	Зміст положення (норми) чинного законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проекту акта
1.	<p>Пункт 3: «3. Основними завданнями Мінагрополітики є: формування та реалізація державної аграрної політики, організація розроблення та здійснення заходів із забезпечення продовольчої безпеки держави;</p> <p>здійснення державного управління у сфері сільського господарства, садівництва, виноградарства, харчової і переробної промисловості (далі - галузі агропромислового виробництва);</p> <p>розроблення і здійснення заходів, спрямованих на комплексний розвиток галузей агропромислового виробництва і сільських територій;</p> <p>участь у формуванні та реалізації інноваційної, інвестиційної і соціальної політики у сільській місцевості;</p> <p>координація діяльності органів виконавчої влади з питань реалізації державної аграрної політики, забезпечення продовольчої безпеки держави та удосконалення структури галузей агропромислового виробництва»</p>	<p>Пункту 3: «3. Основними завданнями Мінагрополітики є: формування та реалізація державної аграрної політики, організація розроблення та здійснення заходів із забезпечення продовольчої безпеки держави;</p> <p>здійснення державного управління у сфері сільського господарства, садівництва, виноградарства, у сфері карантину рослин, харчової і переробної промисловості (далі - галузі агропромислового виробництва);</p> <p>розроблення і здійснення заходів, спрямованих на комплексний розвиток галузей агропромислового виробництва і сільських територій;</p> <p>участь у формуванні та реалізації інноваційної, інвестиційної і соціальної політики у сільській місцевості;</p> <p>координація діяльності органів виконавчої влади з питань реалізації державної аграрної політики, забезпечення продовольчої безпеки держави та удосконалення структури галузей агропромислового виробництва.</p>
2.	<p>Підпункт 7 пункту 4 : «7) забезпечує у межах своїх повноважень проведення цінового моніторингу внутрішнього і зовнішнього аграрного та продовольчого ринку, про результати постійно інформує його учасників;».</p>	<p>Підпункт 7 пункту 4 : «7)забезпечує у межах своїх повноважень проведення цінового моніторингу внутрішнього і зовнішнього аграрного та продовольчого ринку, про результати постійно інформує його учасників, створює і забезпечує постійне функціонування системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції».</p>
3.	<p>Підпункт 9 пункту 4: «9) розробляє і здійснює на регіональному рівні заходи щодо розвитку інфраструктури аграрного та продовольчого ринку, зокрема аграрних бірж, аукціонів живої худоби та птиці, оптових продовольчих ринків, обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів, кредитних спілок, страхових компаній, виставок, ярмарків тощо;»</p>	<p>Підпункт 9 пункту 4: «9) розробляє і здійснює на регіональному рівні заходи щодо розвитку інфраструктури аграрного та продовольчого ринку, зокрема аграрних бірж, аукціонів племінних (генетичних) ресурсів, оптових продовольчих ринків, обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів, кредитних спілок, страхових компаній, виставок, ярмарків тощо;»</p>
4.	<p>Підпункт 19 пункту 4: «19) забезпечує у встановленому законодавством порядку здійснення державного контролю та нагляду: за якістю та безпекою</p>	<p>Підпункт 19 пункту 4: ««19) забезпечує у встановленому законодавством порядку здійснення державного контролю та нагляду: за якістю та безпекою сільськогосподарської</p>

	сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, їх зберіганням і продажем; у сфері закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти;».	продукції, сировини і продовольства, їх зберіганням і продажем; у сфері закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти; за племінною справою у тваринництві»
5.	Підпункт 22 пункту 4: «22) здійснює в межах своїх повноважень формування і реалізацію державної технічної політики, розвиток ринку сільськогосподарської техніки, зокрема на умовах фінансового лізингу, дотримання підприємствами галузей агропромислового виробництва вимог законодавства щодо експлуатації машинно-тракторного парку, нагляду за технічним станом машин і обладнання, а також з питань охорони праці, пожежної безпеки і безпеки дорожнього руху;»	Підпункт 22 пункту 4: «22) здійснює в межах своїх повноважень формування і реалізацію державної технічної політики, спрямованої на техніко-технологічне переоснащення галузей агропромислового виробництва, зокрема на умовах фінансового лізингу, дотримання підприємствами галузей агропромислового виробництва вимог законодавства щодо експлуатації машинно-тракторного парку, нагляду за технічним станом машин і обладнання, а також з питань охорони праці, пожежної безпеки і безпеки дорожнього руху;».
6.	Підпункт 26 пункту 4: «26) забезпечує у випадках, передбачених законодавством, ліцензування окремих видів господарської діяльності;»	Підпункт 26 пункту 4: «26) забезпечує у випадках, передбачених законодавством, ліцензування окремих видів господарської діяльності, видачу документів дозвільного характеру;».
7.	Підпункт 36 пункту 4: «36) забезпечує розроблення вимог щодо створення технологічних комплексів машин і обладнання для галузей агропромислового виробництва; координує діяльність підприємств, пов'язану з проведенням державних випробувань сільськогосподарської техніки, інших машин і обладнання, сортів і гібридів сільськогосподарських культур та племінних (генетичних) ресурсів».	Підпункт 36 пункту 4: «36) забезпечує розроблення вимог щодо племінних (генетичних) ресурсів, створення технологічних комплексів машин і обладнання для галузей агропромислового виробництва; встановлення вимог до племінних (генетичних) ресурсів; координує діяльність підприємств, пов'язану з проведенням державних випробувань сільськогосподарської техніки, інших машин і обладнання, сортів і гібридів сільськогосподарських культур та племінних (генетичних) ресурсів».
8.	Підпункт 49 пункту 4: «49) забезпечує у встановленому законодавством порядку державне управління племінною справою у тваринництві, атестацію спеціалістів, які виконують роботи, пов'язані з веденням первинного обліку продуктивності худоби та птиці, здійсненням офіційної класифікації (оцінки) тварин, отриманням, ідентифікацією і зберіганням сперми, ембріонів, яйцеклітин, штучним осіменінням маток і трансплантацією ембріонів;».	Підпункт 49 пункту 4: «49) забезпечує у встановленому законодавством порядку державне управління племінною справою у тваринництві, атестацію спеціалістів, які виконують роботи, пов'язані з веденням первинного обліку продуктивності тварин, здійсненням офіційної класифікації (оцінки) тварин, отриманням, ідентифікацією і зберіганням сперми, ембріонів, штучним осіменінням маток і трансплантацією ембріонів;».
9.	Підпункт 51 пункту 4: «51) встановлює порядок надання відповідного статусу суб'єктам племінної справи у тваринництві, що провадять діяльність відповідно до загальнодержавних програм селекції у тваринництві, видає відповідні свідоцтва (сертифікати);»	Підпункт 51 пункту 4: «51) встановлює вимоги та порядок: присвоєння/позбавлення відповідного статусу суб'єктам племінної справи у тваринництві, видачі племінних свідоцтв (сертифікатів) щодо виробництва, зберігання і реалізації племінних (генетичних) ресурсів та проведення генетичних досліджень, проведення атестації та допуску до відтворення плідників для племінного використання, оцінки тварин за власною продуктивністю та якістю потомства».
10.	Підпункт 54 пункту 4: «54) запроваджує систему ведення органічного сільського господарства;».	Підпункт 54 пункту 4: «запроваджує систему ведення органічного сільського господарства; організовує впровадження у практику захисту рослин досягнень науки, техніки та екологічно безпечних для людини і довкілля методів та заходів щодо захисту рослин;»

11.	Підпункт 55 пункту 4: «55) реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин, захисту та карантину рослин, охорони території України від занесення карантинних бур'янів;»	Підпункт 55 пункту 4: «55) реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин, захисту та карантину рослин, охорони території України від занесення регульованих шкідливих організмів;».
12.	Підпункт 61 пункту 4: «61) забезпечує в межах своїх повноважень формування, ведення та використання страхового фонду документації України;».	Підпункт 61 пункту 4: «61) забезпечує в межах своїх повноважень створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;»
13.	Підпункт 62 пункту 4: «62) організовує у межах своїх повноважень роботу з виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;».	Підпункт 62 пункту 4: «62) організовує у межах своїх повноважень здійснення комплексу заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери його управління, галузях агропромислового сектору економіки, залучених до виконання мобілізаційних завдань(замовлень);».
14.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «приймає участь у розробленні та реалізації державної політики у сфері бухгалтерського обліку, звітності та ревізійної роботи на підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління».
15.	Новий підпункт пункту 4:	Новий підпункт пункту 4: «укладає відповідно до законодавства галузеві угоди, організовує і контролює їх виконання;».
16.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «у межах своїх повноважень забезпечує вирішення питань у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, здійснення заходів цивільного захисту.».
17.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «проводить реєстрацію виноградних насаджень у господарствах усіх форм власності, а також списання виноградників, які закладені за рахунок державних коштів.».
18.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «забезпечує державну апробацію (випробовування) та державну реєстрацію створених на основі ГМО сортів сільськогосподарських рослин, порід тварин, мікробіологічних сільськогосподарських препаратів;».
19.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «здійснює державний нагляд і контроль за дотриманням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин і тварин при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО у відкритих системах на підприємствах, в установах і організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності».
20.	Новий підпункт пункту 4	Новий підпункт пункту 4: «готує пропозиції щодо законодавчого забезпечення здійснення державного контролю за станом родючості та раціональним використанням і охороною ґрунтів.».
21.	Нові підпункти пункту 4	Нові підпункти пункту 4: «здійснює державне регулювання біржового ринку, базовим активом якого є сільськогосподарська продукція, ринку зерна та іншої сільськогосподарської продукції;».

22.	Абзац 1 пункту 7: «Мінагрополітики в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства видає накази, організовує і контролює їх виконання».	Абзац 1 пункту 7: «Мінагрополітики в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства видає накази та розпорядження, організовує і контролює їх виконання».
23.	Підпункт 14 пункту 8: «(14) укладає та розриває за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України відповідно до законодавства контракти з керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства;»	Підпункт 14 пункту 8: «(14) укладає та розриває за погодженням з Кабінетом Міністрів України та місцевими адміністраціями відповідно до законодавства контракти з керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства;».

<http://www.minagro.gov.ua>

Міністерство аграрної політики

17.09.2010

МАТЕРІАЛ ДО ПРОЕКТУ АГРАРНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Визнання сільського господарства базовою галуззю економіки України за своїм змістом оправдане і зараз у період проведення радикальних економічних перетворень. У аграрній сфері ці реформи були започатковані, як відомо, з реформування земельних відносин, яке було проголошено Постановою Верховної Ради УРСР «Про земельну реформу» ще 18 грудня 1990 р. Вона стала складовою аграрної реформи, а отже і важливою складовою, базою всіх економічних ринкових перетворень. На жаль, конкретні наслідки аграрної реформи ще не дали належного масового позитивного результату для селян.

Сучасний етап реформування аграрних відносин в Україні характеризується погіршенням фінансового стану та зниженням платоспроможності сільськогосподарських і агропромислових товаровиробників, недосконалістю кредитно - фінансової системи. Це призводить до того, що із 7,8 млн. працездатних осіб, які мешкають у сільській місцевості, 1,6 млн. - безробітні, а 1,9млн. - зайняті лише в особистих селянських господарствах.

Оплата праці зайнятих у сільському господарстві тривалий час залишається найнижчою серед галузей економіки і складає близько 48% від загального середнього рівня, не досягаючи навіть межі малозабезпеченості. Доходи сільських жителів є найнижчими в країні. Майже 60% мешканців сільської місцевості за рівнем своїх номінальних доходів знаходяться за межею бідності. З року в рік зменшуються споживчі витрати селян, особливо на непродовольчі товари й послуги. Як наслідок, погіршується демографічна ситуація в сільській місцевості. Отже, соціальні чинники є вкрай несприятливими для реформування АПК. Аграрна реформа не розв'язала соціальних проблем села, а швидше навпаки, загострила більшість із них.

Останнім часом погіршується стан довкілля, екологічні умови землекористування, соціальні та демографічні складові аграрного виробництва. Ряд нерозв'язаних проблем, що становлять загрозу продовольчій безпеці України, потребують вжиття невідкладних заходів. Основні з цих проблем поряд із названими вище - високий рівень розораності земель, падіння родючості ґрунтів та порушення вимог сівозміни, зниження поголів'я у тваринництві, негативні зміни у структурі товарного аграрного виробництва у цілому.

Сільськогосподарська освоєність земельних ресурсів України дуже висока –72,2% загалом по країні (41 827 тис. га). Рівень розораності ґрунтів критично високий - 79% земель сільськогосподарського використання, або 56,7% загальної території країни. Такої високої розораності ґрунтів не має жодна європейська країна: середній показник держав ЄС - 25,6%; найрозвиненіших країн — 11,8%.

Близько третини ріллі розміщено на крутих схилах із малопродуктивними і деградованими ґрунтами. Через водну та вітрову ерозії, що вже охопили 80% площі сільгоспугідь, вони швидко стають неродючими. До цього призводить і значне зменшення останніми роками кількості внесених мінеральних і органічних добрив, що зумовило швидке зниження вмісту гумусу в ґрунті. Через стрімкий спад родючості ґрунтів нині мільйони гектарів (орних, розташованих на крутих схилах, еродованих) угідь потрібно вивести зі складу орних земель. Отже, постає проблема негайного скорочення площ орних земель. Проте її розв'язання ускладнюється тим, що земля вже приватизована.

Передача у власність селян еродованих, малородючих земель була принциповою помилкою — адже лише держава має технологічні ресурси для належного використання цих земель.

Протягом останніх років внаслідок безгосподарності, орієнтації на швидкий, короткостроковий результат у багатьох господарствах повністю ігнорувалися вимоги сівозміни. Під соняшником, який виснажує землю, посівні площі за останні десять років майже подвоїлися, особливо швидко зростаючи в фермерських господарствах. Слід зазначити, що у багатьох зарубіжних країнах посіви цієї культури регламентують з врахуванням збереження родючості землі.

Досвід сучасного реформування аграрного сектора економіки країни наочно показав, що сама реорганізація державних і колективних сільськогосподарських підприємств та надання землі у приватну власність не вирішують проблеми насичення ринку продовольчими товарами. Ефективне виробництво товарної сільськогосподарської продукції неможливе без державних протекціоністських програм, спрямованих на формування повноцінного життєвого середовища, задоволення економічних і соціальних інтересів сільського населення, забезпечення комплексного розвитку сільських територій, об'єктів соціальної інфраструктури, сучасних систем зв'язку та інформатики, транспорту, житлово-комунального та водного господарства, шляхового будівництва тощо.

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Характерною рисою функціонування сучасного суспільства і держави є зростання ролі права та закону як основної форми його зовнішнього виразу. У цьому контексті процес становлення та розвитку державності незалежної України нерозривно пов'язаний із створенням нового законодавства. Це пояснюється також неможливістю ефективного функціонування будь-якої держави без збалансованої системи законів.

Правовою основою, підґрунтям цієї системи є Конституція України, яка відкрила шлях до реформування всієї правової системи України. Вона стала своєрідним поштовхом до прискорення процесу приведення діючого законодавства у відповідність до нових політико-економічних, соціальних, правових принципів побудови незалежної, правової держави та громадянського суспільства.

Реформування аграрного сектору економіки супроводжується активним законодавчим забезпеченням, на що вказує значна кількість нормативно-правових актів, прийнятих останніми роками з метою підвищення ефективності функціонування сільського господарства. Серед них Закони України: «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про фіксований сільськогосподарський податок», «Про фермерське господарство», «Про особисте селянське господарство» тощо.

Незважаючи на позитивні зміни у правовому регулюванні відносин у сфері сільськогосподарського виробництва, які відбулися в умовах аграрної реформи в Україні, слід констатувати, що сучасне аграрне законодавство поки що не повною мірою відповідає об'єктивним потребам суспільного розвитку.

Негативними факторами, що характеризують сучасний етап розвитку аграрного законодавства України, є:

надмірна кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, велика питома вага серед яких належить підзаконним нормативно-правовим актам;

наявність суперечностей між законодавчими актами, досить часто нормативно-правові акти нижчої юридичної сили суперечать відповідним законам або дають можливість їх подвійного тлумачення;

«розкиданість» аграрно-правових норм по різних за юридичною силою та галузевою належністю нормативно-правових актах, неврегульованість великого кола суспільних відносин в аграрному секторі;

недостатня внутрішня узгодженість між нормативно-правовими актами, що регулюють різні галузі аграрного виробництва;

відсутність сформованого економіко-правового механізму та відповідного фінансового підґрунтя для реалізації окремих положень нормативно-правових актів аграрного законодавства тощо.

Наявність недоліків у правовому регулюванні аграрних відносин об'єктивно зумовлює необхідність пошуку шляхів його вдосконалення.

Сучасний етап розвитку законодавства України пов'язується з необхідністю його гармонізації, уніфікації та систематизації. Це зумовлюється рядом причин та факторів, основними серед яких є наступні:

а) існування низки нормативно-правових актів, які у відповідності до принципів правонаступництва діють з часів Радянського Союзу, потребує вирішення проблема їх узгодження із нормативно-правовими актами, прийнятими за період незалежності України;

б) аграрне законодавство України не приведено у відповідність з об'єктивними умовами життєдіяльності суспільства, а тому не відповідає сучасним засадам функціонування правової системи;

в) більшість норм законодавчих та підзаконних актів, покликані регулювати аграрні відносини, фактично втратили силу - формально дію цих норм не скасовано, але вони суперечать чинній Конституції України, а також не відповідають вимогам, які висуваються до них сучасною аграрною реформою та запровадженням ринкових відносин в аграрне виробництво;

г) регулювання аграрних відносин загалом здійснюється постановами Кабінету Міністрів України, указами Президента України, відомчими наказами та інструкціями і характеризується відсутністю певної ієрархії нормативних актів, системи супідрядності норм і системи їхньої взаємодії;

д) у співвідношенні актів, які видавалися пізніше, з актами, які видавалися раніше, не спостерігається достатньої наступності, у зв'язку з чим іде процес утворення багаторівневого із значними нашаруваннями масиву актів аграрного законодавства, часто неузгоджених та таких, що суперечать один одному

е) прийняття значної кількості нових нормативно-правових документів нерозривно зв'язане із вирішенням завдання приведення їх в узгоджену систему, а визнання Української держави міжнародним співтовариством у якості суб'єкта міжнародних відносин пов'язується з проблемою гармонізації та уніфікації національного законодавства у відповідності з принципами міжнародного права.

Саме ці фактори і зумовлюють значне підвищення ролі систематизації, зокрема такої її форми, як кодифікація. Разом з тим, потрібно зазначити, що на виконання Конституції України за час її дії було прийнято кілька сотень нових законів (у тому числі і чимала кількість кодифікованих), багаточисельні зміни та доповнення до яких зумовили неузгодженість та суперечливість нормативних актів. Необхідно констатувати і той факт, що кількість діючих нормативно-правових актів не завжди свідчить про їх якість. Багато законів приймалися безсистемно, швидко застарівали, не вписувалися у систему вже прийнятих кодифікаційних актів, суперечили один одному.

Важливим кроком до здійснення систематизації законодавства, зокрема його кодифікації, стала розробка на основі ґрунтовних теоретичних, наукових досліджень Державної програми розвитку законодавства України до 2002 року. Нею передбачалося прийняття таких важливих кодексів, як Цивільний, Цивільний процесуальний, Податковий, Соціальний, Господарський, Кримінальний, Кримінально-процесуальний, Кримінально-виконавчий, Адміністративний; Кодекс України про адміністративні правопорушення, Адміністративно-процесуальний кодекс. У новій редакції планувалось прийняти такі кодекси, як Митний, Земельний, Кодекс законів України про працю, Кодекс законів України про шлюб та сім'ю. Однак на практиці прийняття цих необхідних, стратегічно важливих кодифікаційних актів затягнулося. Це зумовлено низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників.

По-перше, сам процес розробки проектів кодексів є непростю справою, яка вимагає консолідації зусиль науковців, практиків, народних депутатів.

По-друге, створення кодифікаційних актів такого рангу вимагає чималих фінансових витрат.

По-третє, законодавчий матеріал, що систематизується, повинен об'єктивно потребувати кодифікації.

По-четверте, значну роль у певному затягуванні прийняття кодексів зіграли політичні амбіції, небажання пошуку компромісу окремими політиками та науковцями.

По-п'яте, в Україні, на жаль, не розроблено науково-теоретичних рекомендацій щодо правил підготовки та прийняття кодифікаційних актів.

Важливим кроком до створення системи законодавства України стало прийняття та схвалення Бюджетного, Земельного, Цивільного, Господарського, Кримінального, Митного та Сімейного кодексів. Однак, певна невизначеність прийняття цих актів, колізійність їх норм (особливо це простежується на прикладі Цивільного та Господарського кодексів),

відсутність обґрунтованих науково-теоретичних рекомендацій щодо правил підготовки кодифікаційних актів знову ж таки призвела і може призводити до декларативності їх положень, суперечливості, вони і надалі потребуватимуть тлумачення, внесення змін та доповнень, подолання колізійності. Отже, стан розвитку законодавства на сучасному етапі не зважаючи на прийняття важливих кодифікаційних актів суттєво не поліпшився. Справді, з одного боку велика кількість прийнятих законів свідчить про значні поступи на шляху реформування законодавства в напрямку, визначеному Конституцією України, з іншого - законодавство залишається суперечливим; механізм його реалізації є декларативним.

Таким чином, просте подальше зростання кількості нових законів є явно негативним для системи законодавства, оскільки воно само по собі не може ліквідувати існуючі недоліки.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ КОДИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Сімнадцятирічний досвід існування України як суверенної держави переконливо свідчить, що швидко і кардинально змінити правову систему у відповідності з реальними економічними і політичними умовами, сформувати національну законодавчу систему, виробити надійні механізми реалізації прийнятих законів неможливо. Нині вкрай потрібна розробка нової науково обґрунтованої стратегії і тактики розвитку законодавства, яка насамперед буде мати як наукове, так і практичне значення для формування системи законодавства України. Одними із суттєвих теоретичних питань, які вимагають негайного вивчення і мають надзвичайно велике практичне значення, є дослідження поняття, ролі та значення кодифікаційних актів у формуванні системи сучасного законодавства України.

Важливу роль у створенні стратегії розвитку законодавства має відіграти аграрне право і розробка Аграрного кодексу України. Аграрне право (як спеціалізована галузь) регулює тісно пов'язані між собою інтегровані відносини у сфері сільськогосподарської діяльності майнового, земельного, екологічного, трудового, господарського та організаційно-управлінського характеру в усій багатогранності їх прояву в процесі виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції. Отже аграрне право складає комплекс різноманітних, але взаємопов'язаних між собою відносин. Суспільні відносини, що складаються в системі агропромислового комплексу, є дуже різноманітними і різноплановими. При цьому, вони не завжди уособлюватимуть ту неповторну сільськогосподарську специфіку, що притаманна саме аграрним відносинам. Інакше кажучи, суспільні відносини, що складаються в системі усіх ланок агропромислового виробництва потребуватимуть спеціалізованого правового регулювання лише в силу та за умови безпосереднього зв'язку з процесом виробництва сільськогосподарської продукції. Тому, наприклад, відносини з приводу виробництва засобів виробництва для галузей АПК чи з приводу виробництва товарів народного споживання з сільськогосподарської сировини та їх реалізації не вимагатимуть спеціалізованого правового режиму, оскільки за своєю суттю не відрізнятимуться від майнових відносин, що регулюються в рамках цивільного, господарського та інших галузей законодавства.

Відносини ж із приводу реалізації вже виготовлених засобів виробництва аграрним суб'єктам врегульовані нормативно-правовими актами аграрного законодавства, що визначають порядок укладення та виконання договорів на матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Дивним також видається віднесення до предмета правового регулювання агропромислового законодавства відносин, що виникатимуть з приводу доведення до споживачів товарів народного споживання, виготовлених з сільськогосподарської сировини. В такому випадку рамки агропромислового законодавства були б занадто обширними і нечітко окресленими.

З другого боку, що стосується єдиної мети - виробництва агропромислової продукції й доведення її до споживача, - то навряд, чи існування такої мети зумовить одноманітну предметно-змістову направленість (наявність якої є одним із основних системоутворюючих факторів галузі законодавства) усіх нормативно-правових актів, що регулюватимуть суспільні відносини у сфері АПК.

Вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у аграрній сфері покликане програмувати правильний і послідовний розвиток аграрного законодавства України, що є правовою базою аграрної реформи; розробляти наукові засади його майбутньої кодифікації.

У зв'язку з виникненням нових правових інститутів аграрного права, розширенням кола суб'єктів аграрних правовідносин, особливого значення набуває їх наукове опрацювання, обґрунтування доцільності та сутності кожного з них, їх законодавчої бази.

Причому, важливе значення продовольчої проблеми в Україні та необхідність якнайшвидшого її вирішення шляхом реформування аграрних відносин є одним із головних державних завдань на даному етапі. Значна роль у подальшому законодавчому забезпеченні реформування аграрних відносин має належати новому Аграрному кодексу України.

Необхідність формування соціально орієнтованої ринкової економіки в країні зумовили ряд пріоритетних напрямів державної аграрної політики. Одним із них є реалізація земельної та аграрної реформ в Україні. Важливим правовим засобом належного здійснення заходів з реформування суспільних відносин в аграрному секторі економіки є науково обґрунтована, взаємоузгоджена у всіх ланках система аграрного законодавства України.

Аграрне право як комплексна, інтегрована й спеціалізована галузь права має систему спеціальних принципів, наявність яких зумовлена особливостями мети та змісту аграрних відносин.

При цьому слід враховувати два таких фактори:

- селяни своєю працею створюють життєво необхідні й незамінні блага для всього суспільства: виробляючи сільськогосподарську продукцію, вони вирішують одну з найважливіших суспільних проблем — продовольчу;
- аграрні відносини безпосередньо або опосередковано пов'язані з процесом сільськогосподарського землекористування. У зв'язку із зазначеним, провідним спеціальним принципом аграрного права слід вважати пріоритетність сільського господарства в системі всіх інших галузей економіки держави. Основною складовою цього принципу є пріоритетність сільськогосподарського землекористування серед інших видів користування землею.

Другим важливим спеціальним принципом сучасного аграрного права є рівність суб'єктів аграрних відносин. Перехід України до ринкових відносин, урізноманітнення форм власності на землю та майно, підприємницькі засади аграрного господарювання створили умови для виникнення нових суб'єктів аграрних відносин — фермерських господарств, особистих селянських господарств, приватних аграрних підприємств, сільськогосподарських виробничих та обслуговуючих кооперативів. Рівність цих та інших суб'єктів аграрних відносин, в тому числі великих аграрних державних підприємств, є закономірним відображенням демократичних у розвитку аграрного підприємництва.

Наступним принципом сучасного аграрного права є право добровільного вибору селянами організаційно-правових форм господарювання на землях сільськогосподарського призначення, а також характеру, напрямів і способів їхньої господарської та іншої діяльності, як і вільного розпорядження виробленою (виготовленою) сільськогосподарською та іншою продукцією. Цей принцип базується на засадах вільного демократичного вибору форм господарювання й конституційних гарантіях права приватної та інших форм власності.

Специфічним принципом аграрного права є тісний органічний взаємозв'язок трудових і земельних відносин, за якого процес сільськогосподарського землекористування означає використання в процесі трудової діяльності об'єктивних природних властивостей ґрунтів, зокрема родючості, і внаслідок цього поєднання людського і природного факторів - одержання сільськогосподарської продукції. Це найхарактерніший принцип для основної галузі сільськогосподарського виробництва - рослинництва.

Ведення сільського господарства завжди пов'язане з природним виробничим ризиком, кліматичними умовами, тривалим проміжком часу між вкладенням праці й одержанням прибутків виробленої (виготовленої) продукції та з багатьма іншими факторами. Тому в усьому світі сільське господарство є дотаційним. І для України стабільна державна підтримка сільськогосподарського товаровиробника має стати постійним принципом державного керівництва сільським господарством, а отже - принципом аграрного права. Держава повинна забезпечувати охорону земель сільськогосподарського призначення, створювати соціально-економічні умови життя й праці селянина.

Надзвичайно важливе практичне значення має принцип реальної гарантованості суб'єктивних прав селян як громадян України й як суб'єктів аграрних відносин. Селянство — це та структурна детермінанта, від якої залежить продовольчий добробут суспільства. Водночас воно уособлює усталений спосіб життя, є носієм національних традицій та добропорядних звичаїв. Проте продовжує існувати великий розрив у реальному забезпеченні матеріальних, соціальних і культурних умов життя й праці

жителів міст і сіл. Це зумовлює необхідність гуманізації статусу селянина на сучасних законодавчих засадах, забезпечення справедливого розподілу благ у демократичному правовому суспільстві.

Розвиток аграрного законодавства України має свої істотні особливості, зумовлені радикальними змінами форм власності й господарювання на селі, сучасним станом економіки, що відобразилось у збільшенні питомої ваги нормативно-правових актів у цій сфері, поглибленням їх спеціалізації і комплексності.

Зараз ми спостерігаємо такі риси цієї важливої галузі законодавства, які раніше не були характерні для неї. Так, на відміну від попереднього періоду, коли аграрні відносини регулювались актами переважно у формі спільних постанов ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР (або ЦК КПУ та Ради Міністрів УРСР), в сучасний період вони регулюються здебільшого законами - актами з вищою юридичною силою. Серед цих законів найбільш важливими є: Закон України "Про фермерське господарство", Закон України "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві", Закон України "Про оренду землі", Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію", Закон України "Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років", які, як бачимо, регулюють різноманітні сторони суспільних аграрних відносин. Важливою сьогодні є проблема збереження тенденції до врегулювання аграрних відносин нормативно-правовими актами вищої юридичної сили та дотримання суб'єктами правотворчості вимог Конституції України з цього приводу.

Ядром сучасного аграрного законодавства залишаються є нормативно-правові акти, що забезпечують проведення аграрної реформи. До них належать: постанова Верховної Ради України "Про земельну реформу", Земельний кодекс України, Закони України "Про фермерське господарство", "Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років", "Про сільськогосподарську кооперацію", "Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі", "Про фіксований сільськогосподарський податок" та інші нормативно-правові акти земельного і аграрного законодавства.

Характерною рисою нормативно-правових актів аграрного законодавства України є їх комплексний характер, оскільки спрямовані вони на регулювання різних видів суспільних відносин, що складаються у сфері сільськогосподарського виробництва (земельних, трудових, майнових, організаційно-управлінських та інших). Це певним чином зумовлено своєрідністю предмета правового регулювання однойменної комплексної галузі права, що полягає в його неоднорідності.

Особливістю сучасного аграрного законодавства України є також велика питома вага в системі актів цієї галузі уніфікованих нормативно-правових актів, тобто тих, що розраховані на всіх аграрних суб'єктів ("Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві", "Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі", "Про фіксований сільськогосподарський податок" та ін.). Крім того, сучасні нормативно-правові акти аграрного законодавства приймаються і з окремих питань, що торкаються виробничо-господарської діяльності аграрних суб'єктів (наприклад, Закони України "Про насіння і садивний матеріал", "Про племінну справу у тваринництві", "Про пестициди і агрохімікати").

Практично усім нормативно-правовим актам аграрного законодавства України притаманна певна аграрна спеціалізація, тобто відображення у їх змісті специфіки унікального за своєю суттю процесу виробництва сільськогосподарської продукції.

В сучасний період збільшується також роль локальної правотворчості у правовому регулюванні аграрних відносин. У зв'язку з цим велика частина аграрно-правових актів - це локальні нормативно-правові акти (акти санкціонованої та делегованої правотворчості аграрних суб'єктів), що з урахуванням регіональних

особливостей, спеціалізації та особливостей виробничого процесу конкретних господарств забезпечують детальну регламентацію аграрних відносин. Слід відзначити, що проблеми локальної правотворчості у сфері аграрних відносин досі залишаються недостатньо дослідженими наукою, в той же час значення локальних нормативно-правових актів за умов переходу до ринкових відносин істотно збільшується.

Конституція України проголосила, що права і свободи людини та її гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3). Це повинно відображатися, насамперед, у її законодавчій діяльності. Особливу увагу слід звернути на те, що законодавство України стосовно земельних прав громадян України і, в першу чергу, Земельний кодекс, повинні враховувати, що норми Конституції про землю як основне національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави, обумовлюють наявність у земельному законодавстві елементів публічно-правового характеру. З цим пов'язана проблема не лише проголошення, а й державного гарантування прав селян, зокрема у соціальній сфері.

Земельний кодекс України 2001р. сукупно закріпив земельні права всіх власників земельних ділянок (ст. 90) без розподілу суб'єктів і власності в особі громадян (селян) та юридичних осіб, а також без врахування тих організаційно-правових структур, у яких ці права здійснюються. Кодекс не торкається соціальних прав селян. На сьогодні в Україні не існує спеціального нормативно-правового акту, який би врегулював особливості соціальних прав селян та закріпив обов'язки держави щодо їхнього гарантування. Земельне та аграрне законодавство України традиційно розвивається за принципом окремого законодавчого врегулювання різних суб'єктів аграрного виробництва: прийняті закони про сільськогосподарську кооперацію, про фермерське господарство, про особисте селянське господарство. Головна увага в них присвячена правовому становищу цих суб'єктів, здебільшого як юридичних осіб. Значно менше уваги в цих нормативно-правових актах приділяється правам селян-працівників і ще менше - гарантіям їхніх прав. Між тим у цих важливих законодавчих актах насамперед повинна була би бути дана спеціалізація прав і свобод людини і громадянина, які закріплено в Конституції України, стосовно до селян та з врахуванням статусу цих організаційно-правових структур, у які вони добровільно об'єдналися.

Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" правам і обов'язкам членів кооперативу присвятив лише одну статтю (ст. 11), а власне правам – лише один пункт в цій статті. В ньому правомірно зафіксовано право на участь в управлінні справами кооперативу, користування його послугами, одержання кооперативних виплат та частки доходу на пай, а також у разі виходу з кооперативу. У законі проігноровано право членів сільськогосподарських кооперативів на відпочинок, на одержання роботи в кооперативі, на розпорядження доходами кооперативу, на культурно-побутове обслуговування, на інформацію, на житло, на охорону здоров'я тощо. За суттю це є невиконанням конституційних засад що до прав громадян, які значно розширено.

Новий Закон України "Про фермерське господарство" від 19 червня 2003 р. закріпив право власників земельних ділянок, наданих для ведення фермерського господарства (ст. 13), право самого господарства на будівництво (ст. 150) та на користування природними ресурсами (ст. 17). Позитивною новелою закону є врегулювання у ньому соціального страхування і пенсійного забезпечення членів фермерських господарств (ст. 33), проте більшість прав членів фермерських господарств залишилися і надалі неврегульованими.

Істотної аграрно-правової спеціалізації потребують права селян як підприємців. Оскільки фермерські відносини створюють найбільш характерні можливості підприємницької діяльності, то це, насамперед, слід зробити щодо тих селян, які ведуть саме фермерську діяльність.

Закон України "Про особисте селянське господарство" від 15 травня 2003 р. закріпив у ст. 7 досить широкий перелік переважно господарських прав членів господарства. Позитивним є визначення таких прав, як, одержання трудової пенсії, отримання дорадчих послуг, участь у конкурсах сільськогосподарських товаровиробників, об'єднання у виробничі товариства, спілки, асоціації. Проте законом залишено поза увагою особливості реалізації сільськими мешканцями та працівниками аграрної сфери таких конституційних прав членів особистих селянських господарств, як право на освіту, відпочинок, охорону здоров'я, соціальний захист тощо.

Навіть короткий аналіз зазначених важливих аграрних законів показує наскільки неповно, значною мірою недосконало врегульовано права селян як суб'єктів земельних, трудових, соціальних, майнових, підприємницьких та інших відносин. Звичайно, це не сприяє реальному і повному забезпеченню їхніх конституційних прав на сучасному рівні. Саме в Аграрному кодексі України слід закріпити спеціалізований зміст конституційних прав селян та обов'язки держави щодо їхнього забезпечення. При цьому йдеться не про всі права людини і громадянина, що закріплені для всіх у Конституції України, у тому числі й для селян, а про ті які саме потребують земельно-правової, аграрно-правової або еколого-правової спеціалізації.

ОСОБЛИВОСТІ КОДИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Попередній період розвитку аграрного законодавства України (в тому числі з питань здійснення земельної та аграрної реформ) свідчить про відсутність належного наукового обґрунтування становлення та розвитку окремих аграрно-правових інститутів, аграрного законодавства в цілому, неповне врахування висновків та рекомендацій науки аграрного права України у правотворчій діяльності державних органів.

В аграрному праві безумовно роль регулювання аграрно-правових відносин належить джерелам. Джерела в аграрному праві - це зовнішня форма вираження волі народу в уніфікованих нормативно-правових актах компетентних органів держави, а також волі колективів сільськогосподарських організацій (підприємств). Органів суспільного управління селян, призначених для регулювання і охорони аграрних відносин, які складаються в сфері сільськогосподарської діяльності.

Правові акти що містять норми аграрного права як галузі, а також норми що є в інших галузях національного і міжнародного законодавства, в тій їх частині що регулюють аграрні відносини.

Це особлива форма вираження правил поведінки, яка робить їх загальнообов'язковим, повинна бути втілена в визначену правову форму і зрозуміло що питома вага цих положень має знайти своє гідне місце в аграрному кодексі.

Розвиток аграрно-правових та земельних відносин в Україні потребує належного правового забезпечення. Процес реформування цих відносин супроводжується прийняттям великого масиву законів та підзаконних актів, багато з яких, на жаль, суперечать один одному. Все це свідчить про низький рівень законотворчих робіт. В зв'язку з цим виникає нагальна потреба у кодифікації аграрного законодавства України.

Ідея об'єднання законів і інших нормативних актів у цілісну систему, що регулює споріднені суспільні відносини з метою усунення громіздкості законодавства і полегшення користування нормативним матеріалом, відома здавна.

З переходом нашої держави до ринкових відносин склалася ситуація, коли практично всі норми базових актів галузевого законодавства носять надто загальний характер, при цьому унеможлиблюється реалізація їх положень як норм прямої дії.

Окрім того, сучасне аграрне законодавство характеризується надмірним динамізмом нормативного масиву, частими змінами провідних аспектів аграрної політики. В Україні діє багато нормативно-правових актів, що регулюють аграрно-правові відносини, але кількість їх занадто велика, що призводить до дублювання правових норм, а деякі, навіть, створюють правові колізії. Важливою особливістю аграрного права, як було зазначено вище, є те, що аграрне право - комплексна галузь права, яка дуже тісно пов'язана з такими галузями права, як земельне, екологічне, природно-ресурсне, адміністративне, цивільне, господарське, трудове, фінансове. Реалізація аграрного права знаходиться у нерозривному зв'язку з правовим регулюванням управлінських, соціальних та майнових відносин.

Однак у країні, як уже зазначалося, до цього часу відсутня науково обґрунтована концепція кодифікації аграрного законодавства. Тому в сучасних умовах розвитку ринкових відносин необхідно виробити чітке і наукове обґрунтування суттєвості приведення норм аграрного законодавства у відповідним чином узгоджену і цілісну систему.

В даний час у зв'язку з реформуванням аграрного сектора економіки та прийняттям великої кількості нормативно-правових актів, що не завжди взаємоузгоджено регулюють аграрні відносини, проблема кодифікації аграрного законодавства України потребує невідкладного вирішення.

Пріоритетним перспективним напрямом розвитку аграрного законодавства України є, його галузева кодифікація. Саме кодифікація надасть аграрному законодавству такі цінні властивості, як внутрішня єдність, взаємоузгодженість та повнота нормативно-правового охоплення відповідної галузі економіки.

Для аграрного права України кодифікація відповідного законодавчого масиву має першочергове значення, оскільки аграрно-правові норми не об'єднані в цілісну взаємоузгоджену систему. Значною мірою це пов'язано із відсутністю єдиного системоутворюючого акта (кодексу), який закріпив би загальну спрямованість аграрно-правового регулювання і забезпечив його єдність. Найбільш доцільно кодифікувати аграрне законодавство шляхом прийняття Аграрного кодексу України, оскільки це найбільш повно відповідає сучасним кодифікаційним процесам. Саме Аграрний кодекс України має стати тим системоутворюючим нормативно-правовим актом, що забезпечить функціонування цілісної нормативної системи як основи правового регулювання аграрних відносин, ієрархією джерел аграрного права, їх взаємозв'язок та взаємоузгодженість, єдність загально - галузевого та спеціально -галузевого аграрно-правового регулювання, а також єдиний підхід щодо впливу держави на функціонування аграрного ринку.

Виходячи з належності аграрного законодавства України до комплексних галузей законодавства, слід визнати, що норми, які б містились в Аграрному кодексі України, регулювали б не один вид суспільних відносин (як Цивільний кодекс, Кримінальний кодекс та ін.), а великий комплекс суспільних відносин - аграрні відносини. Оскільки в процесі виробництва сільськогосподарської продукції складається велика кількість майнових, земельних, трудових, господарських, фінансових та інших видів суспільних відносин, важко допустити можливість їх абсолютно повного (адекватного та достатнього) правового регулювання в межах єдиного кодифікованого акта. Термін "кодекс" передбачає новий, органічно єдиний, системний законодавчий акт, що замінює раніше чинний нормативно-правовий матеріал.

Тому акт кодифікації аграрного законодавства повинен визначити основні, загальні положення щодо правового регулювання суспільних відносин в аграрному секторі економіки. Ці вихідні положення, норми повинні знаходити свій розвиток (детальнішу правову регламентацію) в інших нормативно-правових актах (законах і підзаконних актах) аграрного законодавства України, що прийматимуться відповідно до норм цього Кодексу і вибудуються в ієрархічну систему аграрного законодавства.

Таким чином, правове регулювання аграрних відносин здійснюватиметься великою, але цілісною системою нормативно-правових актів.

Отже, розробка і ухвалення Аграрного кодексу України має вирішити наступні завдання:

- 1) визначити основне завдання аграрного права;
- 2) встановити принципи аграрного права;
- 3) окреслити систему аграрного права;
- 4) з'ясувати об'єкти та суб'єкти аграрного права;
- 5) визначити правовий статус громадянина в аграрних відносинах, зокрема як працівника сільського господарства, члена сільськогосподарського підприємства (товариства, кооперативу), учасника чи засновника сільськогосподарського підприємства; права та обов'язки, гарантії та підтримка;
- 6) встановити організаційно-правові форми господарювання у сільському господарстві з визначенням особливостей правового статусу сільськогосподарських товаровиробників з урахуванням суттєвих характеристик аграрного виробництва;
- 7) забезпечити правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників;
- 8) визначити порядок державного регулювання сільського господарства та державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників з використанням економічних важелів, допустимих вимогами міжнародних документів та спрямованих на збереження національного сільськогосподарського виробництва тієї сільськогосподарської продукції, вирощування якої є можливим та доцільним для вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника;
- 9) визначити механізм здійснення та забезпечення виконання договірних відносин в сільському господарстві;
- 10) визначити правовий режим нерухомості, іншого майна виробничо-технічного призначення, земель та інших природних ресурсів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві;
- 11) створити базу для вдосконалення правового регулювання відносин у соціальній сфері сільськогосподарського виробництва;
- 12) сформувані основи правового регулювання відносин з організації дисципліни та охорони праці на сільськогосподарських підприємствах;
- 13) визначити принципи оплати праці та розподілу прибутків в сільськогосподарських підприємствах;
- 14) визначити гарантії захисту прав сільськогосподарських товаровиробників;
- 15) встановити засади правового регулювання праці, соціального та житлового забезпечення осіб, не зайнятих у сільськогосподарському виробництві (сфера освіти, охорони здоров'я, комунального і побутового обслуговування);
- 16) визначити загальні засади особливостей правового регулювання охорони довкілля в аграрному секторі;
- 17) передбачити організаційно-правове забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення;
- 18) юридично закріпити засади економіко-правового механізму забезпечення аграрного виробництва, охорони довкілля, раціонального використання та охорони земель, функціонування соціальної сфери;
- 19) встановити основні засади відповідальності за порушення аграрного законодавства.

Створювані кодифіковані акти аграрного законодавства повинні містити повну, логічно і юридично виважену систему аграрних та аграрно-процесуальних норм, які

мають забезпечити ефективне регулювання усього комплексу відносин у аграрній сфері.

Відповідно до цього однією з об'єктивних умов кодифікації аграрного законодавства є наявність системного підходу до формування законодавства, сутність якого полягає:

а) у створенні внутрішньо узгодженої системи нормативних актів, що кореспондують один одному і ґрунтуються на єдиному (базовому) нормативному акті - кодексі, а також гармонізовані з усією системою права;

б) у встановленні пріоритетності законопроектів, визначенні критеріїв, відповідно до яких прийняття того чи іншого нормативного акта буде вважатися пріоритетним у відповідній ситуації;

Відсутність галузевого кодифікованого аграрно-правового акта – Аграрного кодексу України визнається однією з причин, що обумовлюють сучасні проблеми правового регулювання аграрних відносин в Україні. Суперечливість, неповнота, недосконалість і динамізм аграрного законодавства вимагають прийняття єдиного, зведеного юридично і логічно цілісного, внутрішньо узгодженого нормативно-правового акта, що забезпечить найбільш повне узагальнене і системне регулювання аграрних суспільних відносин.

Кодифікація аграрного законодавства України на сучасному етапі передбачає ухвалення Аграрного кодексу України з наступним розробленням та прийняттям системи окремих нормативних актів, які б систематизували аграрне законодавство за його інститутами відповідно до Аграрного кодексу України.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АГРАРНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Україна продовжує залишатися великою аграрною державою. Цьому сприяли унікально цінні родючі землі, природні умови ведення сільського господарства. Аграрний сектор (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, формує 17 відсотків валового внутрішнього продукту та близько 60 відсотків фонду споживання населення. Крім того, аграрний сектор є одним з основних бюджетоутворювальних секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 8—9 відсотків, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту.

Сільське господарство сприяє розвитку інших галузей, які поставляють засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні, торговельні та інші послуги.

Сільськогосподарська діяльність провадиться майже на всій території країни. У сільській місцевості проживає третина загальної кількості населення. У галузі зайнято 4 млн. осіб із числа сільського населення.

Проте, досвід сучасного реформування аграрного сектора економіки країни наочно показав, що сама реорганізація державних і колективних сільськогосподарських підприємств та надання землі у приватну власність

не вирішують проблеми насичення ринку продовольчими товарами. Ефективне виробництво товарної сільськогосподарської продукції не можливе без наявності державних протекціоністських програм, спрямованих на формування повноцінного життєвого середовища, задоволення економічних і соціальних інтересів сільського населення, забезпечення комплексного розвитку сільських територій, об'єктів соціальної інфраструктури, сучасних систем зв'язку та інформатики, транспорту, житлово-комунального та водного господарства, шляхового будівництва тощо.

Реформування аграрного сектору економіки супроводжується активним законодавчим забезпеченням, на що вказує значна кількість нормативно-правових

актів, прийнятих останніми роками щодо сільського господарства. Серед них закони України: «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про фіксований сільськогосподарський податок», «Про фермерське господарство», «Про особисте селянське господарство» тощо.

Незважаючи на позитивні зміни в законодавчому регулюванні відносин у сфері сільськогосподарського виробництва, які відбулися в умовах аграрної реформи в Україні, слід констатувати, що сучасне аграрне законодавство поки що не повною мірою відповідає об'єктивним потребам суспільного розвитку.

Негативними факторами, що характеризують сучасний етап розвитку аграрного законодавства України, є: надмірна кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, велика питома вага серед яких належить підзаконним нормативно-правовим актам; наявність суперечностей між законодавчими актами, досить часто нормативно-правові акти нижчої юридичної сили суперечать відповідним законам або дають можливість їх подвійного тлумачення; «розкиданість» аграрно-правових норм по різних за юридичною силою та галузевою належністю нормативно-правових актах, неврегульованість великого кола суспільних відносин в аграрному секторі; недостатня внутрішня узгодженість між нормативно-правовими актами, що регулюють різні галузі аграрного виробництва; відсутність економіко-правового механізму та відповідного фінансового підґрунтя для реалізації окремих положень нормативно-правових актів аграрного законодавства; незгодженість багатьох нормативно-правових актів аграрного законодавства з нормами і стандартами Європейського Союзу, Світової Організації Торгівлі, що обумовлено визнанням Української держави міжнародним співтовариством у якості суб'єкта міжнародних відносин пов'язується і завданнями гармонізації та уніфікації національного законодавства у відповідності з принципами міжнародного права, тощо.

МЕТА

КОНЦЕПЦІЇ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ АГРАРНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Метою Концепції та ухвалення Аграрного кодексу України є кодифікація аграрного законодавства України, тому що вона має стати системоутворюючим нормативно-правовим актом, який забезпечить функціонування цілісної нормативної системи як основи правової регламентації аграрних відносин, ієрархією джерел аграрного права, їх взаємозв'язок та взаємоузгодженість, єдність загально-галузевого та спеціально-галузевого аграрно-правового регулювання, в такій важливій галузі для народного господарства України як аграрно-промисловий комплекс.

Так, виходячи з належності аграрного законодавства України до комплексних галузей законодавства, слід визнати, що норми, які б містились в Аграрному кодексі, регулювали б не єдине суспільне відношення (як Цивільний кодекс, Кримінальний кодекс та ін.), а великий комплекс суспільних відносин - аграрні відносини. Оскільки в процесі виробництва сільськогосподарської продукції складається велика кількість суспільних відносин, зв'язків, важко допустити можливість їх абсолютно повного (адекватного та достатнього) правового регулювання в межах єдиного кодифікованого акта. Термін "кодекс" передбачає новий, органічно єдиний, системний законодавчий акт, що замінює раніше чинний нормативно-правовий матеріал.

Тому акт кодифікації аграрного законодавства повинен визначити основні, загальні положення щодо правового регулювання суспільних відносин в аграрному секторі економіки. Ці вихідні положення, норми повинні знаходити свій розвиток (детальнішу правову регламентацію) в інших нормативно-правових актах (законах і підзаконних актах) аграрного законодавства України.

Таким чином, правове регулювання аграрних відносин здійснюватиметься великою, але цілісною системою нормативно-правових актів.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ АГРАРНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Основними напрямками реалізації Концепції є: забезпечення промислової безпеки України; підвищення відповідальності за неякісне забезпечення продовольством і сировиною населення; удосконалення нормативно-правової бази стосовно виготовлення, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції; розширення сфери застосування різних форм державно-приватного партнерства, зокрема при реалізації інвестиційних проектів в сільському господарстві; захист вітчизняних товаровиробників у сфері аграрно-промислового виробництва; створення системи контролю органами державної виконавчої влади за дотриманням умов виконання договорів між суб'єктами аграрно-правових відносин, зокрема, інвесторами, а також забезпечення можливості їх розірвання у разі необхідності; запровадження відповідальності органів державної виконавчої влади та товаровиробників за дотриманням умов виконання договорів, а також умов розподілу ризиків, визначення принципів та процедури фінансування інвестиційних проектів, що реалізуються із застосуванням різних форм державно-приватного партнерства; тарифів на сільськогосподарську продукцію з урахуванням попиту та пропонування; визначення повноважень органів державної виконавчої влади щодо застосування різних форм партнерства, формування фінансово-економічних інституцій, що забезпечують інвестування і гарантування реалізації сільськогосподарських проектів, партнерства між суб'єктами сільськогосподарсько-правових відносин; забезпечення інформування суспільства і проведення громадського обговорення з питань застосування різних сільськогосподарської діяльності; методологічне забезпечення оцінки ризиків для бюджетів у процесі прийняття рішення про реалізацію довгострокових сільськогосподарських проектів із застосуванням різних форм державно-приватного партнерства; спрощення процедури та скорочення строків узгодження документів дозвільного характеру, у тому числі процедури отримання права на користування земельною ділянкою, оформлення реєстрації чи ліквідації сільськогосподарських підприємств; розвиток науки та освіти, здійснення науково-дослідної діяльності у сфері агропромислового виробництва.

СТРУКТУРА АГРАРНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Загальна частина, у якій має міститись:
предмет правового регулювання - аграрні відносини, що становлять комплекс різноманітних, але пов'язаних між собою відносин в сфері сільськогосподарської діяльності майнового, підприємницького, земельного, екологічного, трудового, соціального, господарського та організаційно-управлінського характер за участю суб'єктів аграрної підприємницької діяльності всіх форм власності, організаційно-правових форм і методів господарювання;
визначення об'єктів та суб'єктів аграрно-правових відносин;
основне завдання аграрного права;
джерела аграрного права;
принципи аграрного права;
порядок державного регулювання сільського господарства та державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників з використанням економічних важелів, допустимих вимогами міжнародних документів та спрямованих на збереження національного сільськогосподарського виробництва тієї сільськогосподарської продукції, вирощування якої є можливим та доцільним для вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника.

Особлива частина, у якій має міститись: порядок розмежування об'єктів аграрно-правових відносин, їх класифікація; правовий режим земель сільськогосподарського призначення; правовий режим нерухомості, іншого майна виробничо-технічного призначення та інших природних ресурсів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві; форми власності та види землекористування. Правовий статус громадянина в аграрних відносинах, зокрема як працівника сільського господарства, члена сільськогосподарського підприємства (товариства, кооперативу), учасника чи засновника сільськогосподарського підприємства; його права та обов'язки, гарантії його діяльності та підтримка державою; правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників та їх організаційно-правові форми господарювання в сільському господарстві з визначенням особливостей правового статусу сільськогосподарських товаровиробників з урахуванням суттєвих характеристик аграрного виробництва.

Правове регулювання відносин з організації, дисципліни та охорони праці на сільськогосподарських підприємствах; регулювання економіко-правового механізму забезпечення виробництва, збереження та реалізації сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, продовольства та сировини рослинного та тваринного походження.

Механізм здійснення та правове забезпечення договірних відносин в сільському господарстві; розмежування договорів за видами та їх особливість, форми юридичного обслуговування.

Принципи та особливості оплати праці та розподіл прибутків в сільськогосподарських підприємствах; види форми і системи оплати праці що застосовуються у сільськогосподарських підприємствах.

Правове регулювання відносин у соціальній сфері сільськогосподарського виробництва; визначення поняття об'єкта соціальної сфери села; створення необхідної ресурсної основи для всебічного задоволення виробничих та інших потреб і розвитку соціальної сфери села; регулювання відносин агропромислових товаровиробників і держави з допомогою системи бюджетного фінансування, кредитування, оподаткування, страхування з широким застосуванням комплексу пільг.

Правове регулювання комплексного облаштування сільських населених пунктів, поліпшення їх планування і забудови; збільшення фінансування розвитку соціальної сфери села; гарантованість реалізації суб'єктами аграрного підприємництва і громадянами конституційних прав на формування повноцінного життєвого середовища у сільській місцевості.

Організаційно-правове забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення; органи, що здійснюють контроль за раціональним використанням земель; роль моніторингу земель; дотримання вимог екологічної безпеки при сільськогосподарському виробництві.

Відповідальність за порушення аграрного законодавства та гарантії захисту прав сільськогосподарських товаровиробників; судовий захист прав та інтересів громадян — як суб'єктів аграрно-правових відносин; порядок досудового врегулювання спорів, що виникають між ними.

Кодифікація аграрного законодавства України на сучасному етапі передбачає ухвалення Аграрного кодексу України з наступним розробленням та прийняттям системи окремих нормативних актів, які б кодифікували аграрне законодавство за його інститутами відповідно до Аграрного кодексу України. Таким чином нами обґрунтовано можливість і доцільність внутрішньогалузевої кодифікації аграрного законодавства України на сучасному етапі його розвитку шляхом прийняття Аграрного Кодексу.

Відповідно до цього нами доведено, що однією з об'єктивних умов кодифікації аграрного законодавства є наявність системного підходу до формування законодавства, сутність якого полягає:

1. У створенні як зовні, так і внутрішньо узгодженої системи нормативних актів, що кореспондують один одному і ґрунтуються на єдиному (базовому) нормативному акті - Кодексі;
2. У встановленні пріоритетності законопроектів, визначенні критеріїв, відповідно до яких прийняття того чи іншого нормативного акта буде вважатися пріоритетним у відповідній ситуації.

Пропозиції щодо структури проекту Аграрного кодексу України та основних його положень надавати Департаменту правової та законопроектної роботи Мінагрополітики к. 603, т./факс 278-85-70,
e-mail: uhimchuk@minapk.kiev.ua
до 30 вересня 2010р.

<http://www.minagro.gov.ua>

3. ПОДІЇ, ФАКТИ

23.09.2010

Мінагрополітики розглядає можливість імпорту вершкового масла та сухого молока.

Міністерство аграрної політики розглядає можливість імпорту на український ринок вершкового масла і сухого молока. Про це журналістам сказав перший заступник міністра аграрної політики Сергій Мельник.

"Сьогодні є пропозиції підприємців і були переговори з Європейською бізнес-асоціацією в частині можливих обсягів (імпорту) сухого молока і масла (вершкового)", - сказав він.

Чиновник зазначив, що в даний час на ринку спостерігається сезонне зниження обсягів молочної сировини, і щоб уникнути різких стрибків цін на молоко і молочну продукцію, розглядається варіант ввезення сухого молока і масла.

За словами Мірошника, така продукція може бути завезена, наприклад, з Білорусі або Польщі.

"Це можуть бути наші сусіди із Білорусі, з Польщі, інші, які за прийнятними цінами захочуть продати масло, сухе молоко для того, аби наш споживач мав достатній ресурс на ринку", - повідомив він.

За попередніми розрахунками міністерства, для уникнення дефіциту на ринку можна буде імпортувати близько 20 тис. тонн вершкового масла і 17 тис. тонн сухого молока.

Як повідомлялося, Союз молочних підприємств прогнозує підвищення цін на молочну продукцію на 10-15% до кінця 2010 року.

Міністерство аграрної політики ініціює встановлення мінімальних допустимих цін на молоко на рівні 2 460-3 300 гривень/тонна (без врахування ПДВ) в 2011 році.

[*Українські Новини*](#)

21.09.2010

Зернотрейдери оцінили свої втрати в мільярд через конфлікт із митницею.

Українські компанії, що займаються експортом зерна, оцінили свої втрати через затримки оформлення вантажів на митниці в 1 млрд. доларів.

Сьогодні в портах України відбувається масова практика затяжних митних перевірок зернових партій, що відвантажуються на експорт, передає "Дело".

Незважаючи на декларації Кабміну відсутності перешкод зернотрейдерам, останні заявляють про масові випадки необгрунтованих відмов уповноважених контролюючих інстанцій у дозволах на вивіз сформованих суднових партій.

За оцінкою трейдерів, збиток від зриву експортних контрактів досяг рівня 1 млрд. доларів.

Нагадаємо, що за підсумками першого півріччя падіння експортної перевалки зерновантажів через порти України склало 36%.

Про значне зниження перевалки зернових заявляють і представники одного з найбільших зерноперевалочних підприємств України - Одеського морського торгового порту.

"Обмеження на експорт зерна позначилися на роботі порту вкрай негативно. Ми втратили вже близько 2 млн. тонн цього вантажу в порівнянні з 2009 роком", - заявив начальник Одеського порту Микола Павлюк.

[*Економічна правда*](#)

21.09.2010**Мельник: В Україні проблем із цукром не буде.**

В Україні проблем з цукром не буде. Про це сказав заступник міністра аграрної політики Сергій Мельник.

"Ми на сьогоднішній день маємо врожайність понад 300 центнерів по Україні. Практично, ми лише розпочали прибирання цукрового буряка. Цього року ми плануємо зібрати більше 15 мільйонів коренеплодів, і якщо узяти таким чином, то більше 2 млн. тонн ми матимемо цукру А при вжитку 1,8 млн. тонн, я думаю, що проблем з цукром в державі не буде", - підкреслив заступник міністра.

[Український клуб аграрного бізнесу](#)

20.09.2010**Україна продасть Росії частину врожаю картоплі**

Україна планує продати частину врожаю картоплі Російській Федерації у зв'язку з її наміром імпортувати 4 млн. т через неврожай у країні, повідомляє Відголос.com.

Про це під час робочої поїздки до Миколаєва повідомив міністр АПК Микола Присяжнюк.

При цьому головне завдання, за словами міністра - вирівняти ціну на картоплю всередині України.

"Необхідно знімати той штучний ажіотаж, який створюється навколо деяких продуктів харчування. У цьому році ми очікуємо 18 млн. т врожаю картоплі. В їжу в Україні щорічно споживається 6 млн. т. Традиційно, хоча це і не ефективно, частина врожаю йде на корм худобі. Тепер головне - відпрацювати логістику всередині країни так, щоб ціни були вирівняні", - заявив Присяжнюк.

[За матеріалами Українського клубу аграрного бізнесу](#)

4. ПОДІЇ IPAR

- ✓ 16 вересня 2010 року Директор IPAR Андрієвський В.Є. прийняв участь у нараді у Віце-прем'єр-міністра України Тигіпка С.Л. щодо впровадження в Україні бразильського досвіду фінансування сільськогосподарських товаровиробників під заставу майбутнього врожаю.
- ✓ 22 вересня 2010 року в Посольстві Канади в Україні канадські та українські експерти зустрілися для обговорення проблемних питань розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. На запрошення Посольства у зустрічі прийняв участь генеральний директор Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України, заступник директора IPAR Корінець Р.Я.
- ✓ Коментар «Створення оптових ринків сільськогосподарської продукції у співпраці з державою» заступника директора IPAR Корінця Р.Я. щодо можливостей використання механізмів державно приватного партнерства читайте Українському тижневику ділової інформації «АГРОПРОФІ» (№35(124) від 24 вересня 2005 року).
- ✓ 24 вересня 2010 року Міністерство аграрної політики провело нарада-семинар з обговорення проекту Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва в Україні. У заході брав участь заступник директора IPAR, член Ради Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб Корінець Р.Я
- ✓ Експертом IPAR, к.е.н. Сеперович Н.В. надано консультації керівництву УАК з питань перспективи сплати ПДВ виробниками та експортерами зерна. Проектом Податкового кодексу пропонується звільнити від сплати ПДВ виробників та експортерів зерна та олійних культур.
- ✓ Експертом IPAR, к.е.н. Сеперович Н.В. підготовлено коментар до проекту Закону України "Про внесення змін та доповнень до Закону України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" (щодо вжиття додаткових заходів по виробництву сучасної конкурентоздатної сільськогосподарської техніки), який передано службі Віце-прем'єр-міністра України.
- ✓ Експертом IPAR, к.е.н. Сеперович Н.В. була проведена робота з юристами та спеціалістами Кабінету Міністрів України над заключною версією проекту Постанови Кабінету Міністрів України "Державна цільова соціальна програма розвитку виробництва продуктів дитячого харчування".
- ✓ Експертом IPAR, д.е.н. Осташко Т.О. підготовлені матеріали до Робочої групи з питань перегляду зобов'язань України в рамках СОТ щодо імпорتنних тарифів на сільськогосподарські товари при МінАП і передані в МінАП.
- ✓ Експертом IPAR, к.е.н. Сеперович Н.В. на прохання служби Віце-прем'єр-міністра України здійснено експертну оцінку переліку законопроектів, необхідних для реалізації програми економічних реформ (в частині АПК), яку готує Комітет економічних реформ при Президентові України

5. КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Міркування щодо перегляду зобов'язань України в рамках СОТ стосовно імпорتنих тарифів на сільськогосподарські товари

Осташко Т.О., д.е.н.
експерт ІРАР

Після трьох років членства у СОТ Україна має можливість ініціювати процес перегляду зобов'язань щодо імпорتنих тарифів, зокрема, на сільськогосподарські товари.

Для визначення доцільності перегляду потрібно визначити рівень ефективності тарифного захисту окремих ринків Крім того, доцільно проаналізувати вплив зовнішніх чинників, зокрема, макроекономічних. На цінову конкурентоспроможність вітчизняних товарів на внутрішньому ринку впливають обмінні курси валют, темпи інфляції, світові ціни, політичні рішення щодо підтримки сільського господарства торговельних партнерів. Зокрема, в результаті різкого зниження обмінного курсу гривні по відношенню до світових валют починаючи з осені 2009 року цінова конкурентоспроможність вітчизняних товарів зміцнилася, що дозволило вітчизняним виробникам відновити свої конкурентні позиції на внутрішньому ринку, втрачені в результаті лібералізації торговельних режимів після вступу у СОТ. Відповідно, ефективність тарифного захисту ринку сільськогосподарських товарів зростає. Це може слугувати аргументом на користь відмови від перегляду зобов'язань України щодо тарифів на продукцію сільського господарства, натомість, використовувати механізм загальних захисних заходів СОТ для захисту ринків найбільш чутливих товарів. Проте, нестабільність макроекономічної ситуації, зростання волатильності світових цін на сільськогосподарські товари, зниження останніми роками рівня підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні не дає підстав для відмови від перегляду імпорتنих тарифів. Крім того, рівень імпорتنих тарифів на сільськогосподарські товари в Україні як і рівень державної підтримки галузі, є набагато нижчими, ніж у її торговельних партнерів, що створює нерівні умови конкуренції.

Пропонується наступні критерії для визначення переліку товарів, вхідні тарифи на які доцільно переглянути (умови, визначені у критеріях мають виконуватися одночасно):

- чутливість до зміни імпортного мита – різке зростання обсягів імпорту після зниження тарифів;
- виявлення серйозної шкоди або загрози серйозної шкоди, якої завдало збільшення імпорту вітчизняним виробникам;
- значна частка товару у структурі імпорту в межах своєї товарної групи;